

Geïstitutionaliseerd racisme in Nederland?

Een betere wereld begint bij jezelf

Volgens een collega is het niet verstandig over racisme te schrijven in mijn blog. In de zorg is ook het advies aan het personeel om met cliënten niet te praten over religie en politiek. Volgens een andere collega is het beter het onderwerp racisme te laten schrijven door een POC. Een wat? POC staat voor Person of Color. Ik denk dat mijn collega's gelijk hebben, maar er niet over schrijven is ook niet echt een optie. Dus hier toch een poging een bijdrage te leveren aan de bestrijding van racisme in het onderwijs.

Voor de duidelijkheid. Ik ben een witte oude man die geboren is in een klein dorpje op het Limburgse platteland. Zwarte Piet en Sjors en Sjimmie maakten deel uit van mijn opvoeding. In mijn klas op de lagere school zaten twee gekleurde jongens. Mijn hele verdere schoolcarrière, loopbaan en leven speelt zich af in een 99% witte omgeving. Geloof het of niet, mijn bijnaam was zelfs Witte (vanwege mijn blonde haren).

Klas 2 (groep 4) 44 leerlingen St. Lambertusschool Nederweert 1967.

Klas 6 (groep 8) 40 leerlingen St. Lambertusschool Nederweert 1971.

Na de moord op George Floyd is het wederom goed mis in de Verenigde Staten van Amerika en de rest van de wereld. Voor de moord overigens ook al. De protesten tegen racisme houden nu al enkele weken aan. De laatste dagen moet ongeveer elk standbeeld het ontgelden dat iets met het slavernijverleden te maken heeft.

Ik hoop dat de aandacht vooral bij het echte onderwerp blijft, racisme, en dat het niet wegzakt in de bijzaken die hiervan afleiden. Een voorbeeld. De demonstratie op de Dam in Amsterdam tegen racisme. Een prachtig initiatief, een grotere opkomst dan verwacht, met als gevolg dat de 1.5 meter afstand moeilijk te handhaven is. In de media de dagen erna gaat het alleen over de mogelijk verkeerde beslissing van burgemeester Halsema en over het niet houden aan de corona-afspraken van 1,5 meter. Over het echte onderwerp van de demonstratie racisme is al bijna niets meer te lezen.

We hebben het nu eindelijk over geïnstitutionaliseerd racisme, aldus onze premier Rutte. Geïnstitutionaliseerd racisme is een vorm van racisme die door een overheid of andere autoriteit wordt gesanctioneerd of als 'normaal' verdedigd wordt.

Een paar (onderzoeks)voorbeelden schieten me direct te binnen. Er is onderzoek gedaan hoeveel toevallig verloren brieven die op de grond liggen vlak bij een brievenbus alsnog door de vinder gepost worden. Op de ene brief een traditioneel Nederlands achternaam en op de andere brief een naam van niet Westerse afkomst. Er is ook onderzoek gedaan naar het uitnodigen van sollicitanten voor een gesprek op basis van de naam in de sollicitatiebrief. De uitslagen laten zich raden. De brieven met de traditioneel Nederlandse naam worden vaker alsnog gepost en de sollicitanten met een niet-Westerse achternaam worden minder vaak voor een sollicitatiegesprek uitgenodigd. De titel van een van de onderzoeken is veelzeggend, namelijk: [Liever Mark dan Mohammed?](#)

Uitzendbureaus discrimineren op basis van ras en afkomst op verzoek van de ondernemers die op zoek zijn naar nieuwe werknemers. De belastingdienst gebruikt(e) in haar algoritme afkomst om belastingfraude op te sporen. De politie houdt vaker zwarte mensen in dure auto's aan zonder aanleiding dan witte mensen in een dure auto.

Een of twee jaar geleden zag ik een interview op tv met Sylvana Simons, fractievoorzitster van BIJ1 in Amsterdam. De locatie was ergens in Amsterdam, ik dacht voor het station. Tijdens het interview lopen en fietsen enkele mensen voorbij die de meest verschrikkelijke racistische verwensingen naar haar schreeuwen. Gewoonweg onbegrijpelijk. En over het open riool Twitter zal ik het maar niet hebben.

Ja, er is dus sprake van geïnstitutionaliseerd racisme in Nederland. Belangrijk in mijn ogen is ook het gebrek aan aandacht voor discriminatie en racisme in het onderwijs. Hiermee bedoel ik onder andere dat in de kerndoelen en het curriculum weinig of geen aandacht voor deze onderwerpen is. Alles over de kerndoelen is te vinden op [de website van de Stichting Leerplan Ontwikkeling \(SLO\)](#). Onder kerndoel 52 en 53 is een van de kopjes Slavernij.

Als discriminatie, racisme of slavernij dan aan bod komen in het onderwijs, bijvoorbeeld via de Canon van Nederland, dan is dat vaak ook nog vanuit het standpunt of perspectief van de witte Nederlander beschreven. Dit wil zeggen dat de informatie verre van volledig is om ons (de onderdrukkers) beter uit de verf te laten komen. Het gaat zelden of nooit over de ander, [de tot slaaf gemaakten](#), en de effecten op hun cultuur, hun taal en hun toekomst.

Een ander punt van aandacht in het onderwijs is het lerarencorps zelf. De diversiteit in onze multiculturele samenleving in Nederland vinden we niet of nauwelijks terug op onze opleidingscholen voor basis- en voorgezet onderwijs. En dus ook niet voor de klas, waar gemiddeld ongeveer een kwart van de leraren een migratieachtergrond zou moeten hebben (24,4%) (Bron: [CBS](#)) om een afspiegeling te zijn van onze maatschappij. In grote steden als Rotterdam en Amsterdam ligt het percentage inwoners met een migratieachtergrond al boven de 50%. En binnenkort zullen nog verschillende andere steden volgen, waaronder Eindhoven.

Het veel te wit lerarencorps heeft ongewenste gevolgen. Mijn persoonlijke indruk was dat in heel Nederland de leerkrachten uit groep 8 leerlingen met een migratieachtergrond onbewust lagere schooladviezen geven dan leerlingen van witte ouders. Dit is ook een van de redenen om de Cito-toets weer een meer belangrijke rol in het schooladvies zou moeten spelen. In de Volkskrant van 18 juni schetst Josse de Voogd een iets genuanceerder beeld. In grofweg de randstad is eerder sprake van een hoger schooladvies voor leerlingen met een migratieachtergrond, maar het opleidingsniveau van de ouders blijkt een belangrijkere rol te spelen dan de migratieachtergrond.

Verder kent het Nederlandse onderwijs een grote mate van segregatie. Op de een of andere manier krijgt Nederland steeds meer [witte en zwarte scholen](#). De witte Nederlandse ouders brengen of sturen hun kinderen steeds vaker naar een liefst zo wit mogelijke school. Een van de gevolgen hiervan is dat deze leerlingen van jongst af aan in een eigen bubbel terecht komen, niet overeenkomstig met de Nederlands maatschappij. Van een multiculturele samenleving is geen sprake. Er is meer sprake van een gesegregerde samenleving.

Afbeelding is een deel van de website van de Canon van Nederland.

Is er dan niets aan racisme te doen? Zeker kunnen we er iets aan doen. We kunnen van alles doen en het hoeft niet zo moeilijk te zijn. Het begint met naar elkaar luisteren en elkaar echt proberen te begrijpen. Minder discussie en meer dialoog. Een discussie staat over winnen of verliezen. Met een dialoog probeer je elkaar te begrijpen en elkaar verder te helpen, een soort win-win situatie. Dus meer LSD, luisteren, samenvatten en doorvragen. En minder OMA's, opvattingen, meningen en aannames.

Een keer een boek lezen of een film(serie) kijken over racisme zal zeker helpen om meer te leren over racisme. Lees meer op: [A Radical Library List Of PDF Books / Texts / Podcasts / Articles](#).

Is het dan allemaal kommer en kwel in het onderwijs? Nee, dat zeker niet. Hier een paar voorbeelden. Tijdens het schrijven van deze blog kom ik er toevallig achter dat de Canon van Nederland wordt vernieuwd. Vorige week is de nieuwe Canon openbaar gemaakt. In de opdracht voor de nieuwe Canon is expliciet gevraagd om ook "de schaduwkanten van de Nederlandse geschiedenis" voldoende aan bod te laten komen. Gelukkig zijn er een paar aanpassingen gemaakt. Zo zien we onder andere dat onze politonele acties in Indonesië nu ook gewoon een oorlog genoemd wordt!

Een ander voorbeeld: ik ben via Ondernemend Onderwijs betrokken bij een Erasmus+ project met de naam Play Equal. Een project voor kwetsbare jongeren tussen 12 en 19 jaar. In het kader van dit project is Ondernemend Onderwijs samen met het Koning Willem I College en de Bossche Vakschool bezig met het uitwerken van verschillende CoRT-denktechnieken. Deze denktechnieken zijn afkomstig van Edward De Bono, de man die we kennen van de zes gekleurde hoeden. Ik werk momenteel aan het uitwerken van Tool VII OPV: Other People's View of te wel andermans standpunt. Iedereen heeft tegenwoordig over alles een mening bijvoorbeeld over Zwarte Piet of over het omvertrekken van de standbeelden. Deze techniek vraagt heel expliciet om te denken vanuit het perspectief van de andere mensen of partijen. Hoe zouden zij tegen het probleem aankijken? Wat zouden zij hiervan vinden? Deze manier van denken helpt heel erg om elkaar beter te leren begrijpen. En dat is wat we nodig hebben. Meer verbinding, meer begrip, meer samenwerking, meer nuance.

Het is niet een kwestie van voor of tegen. Of je bent goed of fout. De wereld is niet zwart of wit. Nee, het is een kwestie van voor en tegen, van goed en fout en van zwart en wit. Of in [de woorden van Frank Boeijen](#): Denk goed na aan welke kant je staat. Denk niet wit, denk niet zwart. Maar in de kleur van je hart.

Mvg Jan